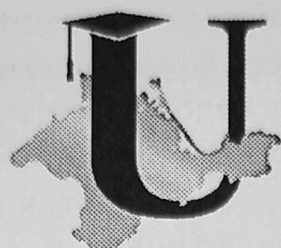

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

**ТАВРІЙСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
**V. I. VERNADSKY TAURIDA
NATIONAL UNIVERSITY**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ:
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПАРАДИГМИ
РОЗВИТКУ**

24–25 вересня 2020 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Іщенко Наталія Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної діяльності та інноваційного розвитку.

Кузьміна Світлана Леонідівна, доктор філософських наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту філології та журналістики.

Свенцицька Еліна Михайлівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янської філології і журналістики.

Ткаченко Тетяна Іванівна, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янської філології і журналістики.

Семенець Ольга Сергіївна, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри зарубіжної філології.

Юксель Гаяна Заїрівна, кандидат філологічних наук з спеціальності «Журналістика», доцент кафедри слов'янської філології та журналістики.

Соціальні комунікації: фундаментальні парадигми розвитку : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 24–25 вересня 2020 р. – Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2020. – 96 с.

ISBN 978-966-992-248-9

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Соціальні комунікації: фундаментальні парадигми розвитку», яка відбулася на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 24–25 вересня 2020 р.

УДК 316.77(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Баранецька А. Д.

Фемвертайзинг як гендерна стратегія сучасної реклами 5

Бикова О. М.

Туреччина в літературних репортажах 1920-х рр. 11

Погребняк І. В.

Інтернет-журналістика у контексті соціальних комунікацій 16

Юксель Г. З.

Українська тематика у сучасних кримських ЗМІ:
результати моніторингу 21

НАПРЯМ 2. КОМУНІКАТИВНІ ПРАКТИКИ СУЧАСНИХ СПІЛЬНОТ І ГРУП

Досенко А. К., Синовець О.

Соціальні комунікації: перцептивний вектор сприйняття 29

Яницька Н. В.

Англіцизми в сучасних масмедіа
(на прикладі газети «Дзеркало тижня») 34

НАПРЯМ 3. СОЦІОКОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Досенко А. К.

Мережева комунікація: фільтрація ресурсу 40

НАПРЯМ 4. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ: АКТОРИ І ПРОЦЕСИ

Мацьків О. С.

Масовізація українського суспільства крізь призму
соціальних мереж 44

Сашук Т. І.

Сучасні тренди журналістської діяльності в соцмережах 48

НАПРЯМ 5. МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Великородна А. А., Кондрико А. А.

Інтернет-ресурси вишу як засоби формування іміджу
закладу освіти 55

Дворянчикова С. Є.

Медійність сучасного вітчизняного суспільства:
школа відповідального громадянського журналіста 60

Княниця Є. О.

Міждисциплінарний підхід до розгляду масових комунікацій 64

Попова О. А.

Роль масмедіа у формуванні громадської думки..... 69

Суховєєва Я. В.

Інфографіка у медіапросторі як впливовий вид
візуальної культури..... 74

НАПРЯМ 6. ПРОФЕСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Барабанова Н. Р., Філіпова Л. Я.

Головні положення професійної та комп'ютерної етики
для фахівців із соціальних комунікацій 80

НАПРЯМ 7. ІНФОРМАЦІЙНО-КОГНІТИВНА ДИНАМІКА СУСПІЛЬСТВА

Журавська О. В.

Наратив полону в новій українській журналістиці
та есеїстиці: огляд..... 85

НАПРЯМ 8. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В РІЗНИХ ІНСТИТУЦІЙНИХ І ПОВСЯКДЕННИХ КОНТЕКСТАХ

Гуменюк В. О.

Чинники появи ЛГБТ-ЗМІ в Україні та світі..... 91

НАПРЯМ 7. ІНФОРМАЦІЙНО-КОГНІТИВНА ДИНАМІКА СУСПІЛЬСТВА

Журавська О. В.,

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри журналістики та нових медіа
Київського університету імені Бориса Грінченка*

НАРАТИВ ПОЛОНУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ ТА ЕСЕЇСТИЦІ: ОГЛЯД

Однією з найпомітніших тенденцій медійних комунікацій є активізація такого каналу як нова журналістика. На українських теренах її потужним тематичним відгалуженням із 2014 року стає наратив полону, творцями якого є і фахові, і громадські журналісти, що ставлять за мету дослідити це трагічне явище сучасної української реальності. Ракурс висвітлення подій насамперед залежить від того, чи пережив полон сам наратор, чи відчуває свою професійну дотичність до проблеми.

Очевидно, що український наратив полону початку ХХІ ст. має бути ґрунтовно досліджений як феномен доби, і одним із перших кроків на шляху до цього є запропонований огляд.

Спогади про перебування в полоні й роздуми щодо його наслідків для людини, яка після випробування тіла й духу катуванням і невольністю намагається повернутися до звичного життя, критика нової-старої реальності “чиновницького світу”, невблаганно жорстокого до чужого світогляду свободи духу, гідності [6] – такими є мотиви книги-сповіді “100 днів полону, або Позивний 911” (2015), що побачила світ у видавництві “Фоліо” [8]. Її автор – письменник і журналіст з Черкащини В. Макеєв 2014 р. потрапив у полон до бойовиків на Луганщині. У неволі провів

понад 3 місяці і був звільнений завдяки зусиллям міжнародних організацій та НСЖУ.

Ще одним яскравим явищем наративу полону стала книжка есеїв донецького журналіста Станіслава Асеева, що побачила світ у 2018 році у видавництві “Люта справа” – “В Ізоляції” [1]. На той момент, її автор ще перебував у полоні на окупованій території. Герой есеїв – не одна людина, яка потрапила в полон, а цілий регіон, який змушений, аби вижити, прийняти нові для себе правила. Тим складніше доля цієї землі, бо йдеться про визволення не героя-одинака, дух якого попри грати, катування, розчарування і відчай залишається вільним, а неоднорідної групи свідомих і байдужих, переконаних і тих, хто вагається, заляканих й совісних, агресивних і лицемірних. Тож і час її визволення невблаганно просторує в невизначеність.

Назва збірки багатозначна і розкривається залежно від контекстів, у яких опиняється читач есеїв. “Ізоляція” – це арт-простір на території занедбаного заводу ізоляційних матеріалів у Донецьку, який за часів його окупації перетворився на в’язницю і катівню, зокрема й для тих, хто мав проукраїнські погляди. За деякий час до окупації на його території відбулася зустріч-дискусія активістів, митців, викладачів та інших небайдужих людей, під час якої обговорювалась ситуація в країні та перспективи виходу з неї. Прикметно, що тоді дискутували люди, які невдовзі опиняться по різні сторони барикад, зокрема й ментальних.

Саме в “Ізоляції” до свого визволення перебував і Станіслав Асеев. Для наратора суть ізоляції – у неможливості звільнитися з полону тоталітарних примх і суцільної несвободи: “дерев’яний фасад, декорація із красивої поліцейської форми та жовто-блакитних кольорів повсюди, ледь не на нижній білизні, – не є тим, за що варто віддати життя” [1, с. 82]. Станіслав Асеев був звільнений в результаті обміну 29 грудня 2019 р. і нині готує до друку книгу, у якій, судячи з оприлюднених на сторінках “Радіо. Свобода” уривків розкриє обставини перебування в полоні.

Із темою колишнього арт-центру пов'язана книга, що побачила світ в 2020 р. у харківському видавництві "Фоліо" – *"Ізоляція. Тасмні в'язниці Донбасу в оповідах врятованих від тортур та смерті"* [3]. Авторки – Ірина Вовк та Дар'я Бура досліджують історії 22 бранців, яких вдалось визволити 29 грудня 2019 р., озвучуючи в передмові ту проблему, що здатна не тільки розділити суспільство, а й знищити його. З-поміж звільнених були не тільки військові, а й цивільні, котрих подекуди звинувачували в сприянні діяльності бойовиків. Так само неоднозначно громадськістю був сприйнятий список тих, кого віддали внаслідок домовленості. Адже офіційної інформації щодо осіб учасників обміну майже не було, їх ідентифікували зусиллями суспільства і медіа.

Особливий наратив створено у виданій в 2019 році в Києві збірці віршів Андрія Бессараба *"Ми не маємо права не бути сильними"* (видавництво "Темпора") [2]. Зауважимо, що поетичним є тільки один із розділів книги, обрамлений розлогим інтерв'ю із автором віршів, яке провів і записав волонтер і керівник проєкту "Книги для фронту" Т. Нішніанідзе. А з іншого боку – світлина, що підтверджують документальність обставин створення поетичної нарації: зображення календаря, що допомагав визначати час у неволі, написаних у Макіївській колонії віршів тощо. Завдяки документальному обрамленню книга набуває медійної значущості й актуальності як свідчення про епоху, за якої фактично в центрі європейського світу створюються умови для катування й знищення одних людей іншими.

У 2019 році видавництво "Темпора" видало збірку репортажистки Є. Гончарової *"(НЕ)воля"* [4], яка увійшла до Довгого списку премії "Книга року ВВС" у розділі "Есеїстика-2019". Як і низка інших творів цієї тематики, збірка, на жаль, не набула широкого розголосу, як приміром, книга волонтери Тамари Горіха Зерня *"Доця"*. Причини цього, певною мірою розкриває у своїй анотації письменник і журналіст В. Жежера, який зауважує, що *"(НЕ)воля"* – "Це нелегка книга – настільки, що її не личить

рекомендувати до читання, тут кожен вирішує сам, чи зазірати йому в цю безодню" [7]. На наш погляд, рекомендувати читати "(НЕ)волю" все-таки треба, і особливо, треба читати її в моменти пошуків відповіді на запитання, а що таке свобода і за якими межами починається неволя.

Основні мотиви визначені вже через художнє оформлення книги, на обкладинці якої перехресчуються в певній точці усвідомлення волі-неволі три виміри сучасного світу українського сходу. Біла пунктирна лінія кордону, якого для багатьох, не обізнаних із ситуацією людей, нібито не існує, і тільки захоплені виром подій знають, що лінія не ефемерна, а цілком реальна, як і межа буття-небуття. Чорна лінія уособлює колючий дріт, який, по суті, не є межею волі-неволі для особистості, а скоріше, своєрідним захисним кордоном для тих, хто готовий дотримуватися правил соціального життя від тих, хто його порушує. Ідея тюрми – рятівна для т.зв. цивілізованого суспільства, але, як і кожна ідея вона часом набуває властивостей антиідеї, стаючи знаряддям приборкання вольнодумства, яке здатне розхитати й знищити суспільства лицемірства, неправди, жорстокості, несправедливості. І авторці навіть не треба вигадувати сюжети й героїв, бо в реальності, яку вона прагне відтворити в документальній натуралістичності, ранжування людей на героїв та злодіїв не збігається з соціальним маркуванням, а тюремний інститут стає не місцем виправлення, спокути й одужання, а мстивої брутальної помсти.

Третя сюжетна лінія пов'язана із вихованнями дитячих сиротинців, яких система соціальної підтримки часто калічить і позбавляє майбутнього. Адже вона сама є замкнутою системою, і потребує певних умінь і навичок, аби до неї пристосуватися й у ній вижити, але аж ніяк не сприяє розвитку тих задатків, які потрібні дитині для комфортної адаптації й життю поза сиротинцем.

Як предмет аналізу "(НЕ)воля" цікава насамперед тим, що демонструє ідею соціуму як своєрідного хронотопу мультивсесвіту,

кожен складник якого, по суті є не виміром, а окремим світом з особливими законами і правилами. І читач – не просто споживач нової для себе інформації, а дослідник, який до трьох ліній (війна-тюрма-сирітство) додає свою або свої, моделюючи межі своєї (НЕ)волі й полону.

У 2019 році львівське видавництво “Човен” опублікувало книжку Марічки Паплаускайте “Бог дивовижних людей та інших срішників”, одна з історій – “Боржник любові” якої присвячена донецькому вченому І. Козловському, який перебував у полоні бойовиків на окупованій території [9]. Хронотоп історії утворений авторським наративом, що чергується із уривками інтерв’ю героя, який, власне й озвучує одну з найважливіших думок наративу полону не тільки зазначеного історичного періоду: “...спілкуючись не тільки з нашими політв’язнями, але й карними злочинцями та бойовиками..., я бачив, що вони також прагнуть до волі, але не зовсім розуміють, що таке свобода” [9, с. 115].

Пошуки смислу свободи та шляхів до її набуття набувають особливого звучання в контексті наративу полону, що є актуальним і багатовимірним об’єктом подальшого вивчення.

Список використаних джерел:

1. Асєєв С. В ізоляції: збірка статей. Київ : Люта справа, 2018. 208 с.
2. Бессараб А. Ми не маємо права не бути сильними. К.: Темпора, 2019. 111 с.
3. Вовк І., Бура Д. Ізоляція. Таємні в’язниці Донбасу в оповідях врятованих від тортур та смерті. Харків : Фоліо, 348 с.
4. Гончарова Є. (Не)воля. Київ : Темпора, 2019. 232 с.
5. Журавська О. Хронотопна модель межі-полону в книзі А. Бессараба «Ми не маємо права не бути сильними». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2019. Вип. 2 (42). С. 186–189.
6. Журавська О. Комунікативне трансцендування досвіду перебування в полоні в українській художній публіцистиці

XXI ст. Троянди й виноград: феномен естетичного і прагматичного в літературі та культурі. 2019, № 3. С. 68-69.

7. Книга року BBC-Есеїстика: інтерактивний путівник. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50404777>

8. Макеев В. 100 днів полону, або Позивний 911. Харків: Фоліо, 2016. 192 с.

9. Паплаускайте М. Бог дивовижних людей та інших грішників. Львів: Човен, 2019. 216 с.

10. Шутяк Л.М. Особливості українського художнього репортажу в контексті «нового журналізму». *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2014. № 1-2(17-18). С. 154-158.